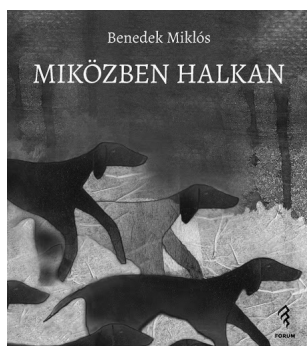

WERNER NIKOLETT

A hűséges mértéktartásról

BENEDEK MIKLÓS: MIKÖZBEN HALKAN

Forum Könyvkiadó
Újvidék, 2019
88 oldal, 3325 Ft

„A szűnyoghálón fennakadnak az angyalok/ mondtad/ ezért leszereltem.” Nem túlzó és végképp nem objektív. Benedek Miklós játszik a mondatokkal, de ebbe nem férnek bele veszszők, felkiáltások, sem kérdések.

Épp úgy nem szabad elmenni Benedek Miklós *Miközben halkan* című verseskötete mellett, mint korábban megjelent munkái (*Nem indul hajó. Pedig: Navigare necesse est, vivere non est necesse, Mintha emberekből állna*) felett szemet hunyni. Már csak azért sem, mivel a vajdasági szerző az új irodalmi nyelvet fogalmazó Y-generációs költők sorában áll, miközben olyan, korábban ebben a kontextusban aligha láttott poétikát művel, ami többszöri olvasás után is felkínálja az újraértelmezés lehetőségét. Legújabb verseskötete azonban ennél is többre hivatott, alkalmat termet arra, hogy tömörített formában egy történetet több szempontból vizsgáljunk, ily módon egyszerre láttatja a felszínt és az alatta megbúvó lényeket. Tekintetbe véve, hogy Benedek Miklós egyúttal újságíróként is funkcionál, ez elkerülhetetlen. A hol megélt, hol pedig a képzelet univerzumában létező cselekmények középpontja azonban csak jóindulattal nevezhető egységesnek. Mondhatni zavart kelt, miközben az entellektüel elnéző lenézésével tekint a versek állandó szereplőire. „Egy régi épületbe költöztél./ Másnap elkezdtem felújítani./ Kastélyt akartam neked építeni/ köréd építeni/ hogy ne tudj kimene-külni./ Az ajtókat ablakokat befalaztam./ Az udvarba kutyákat költöztettem./ Szabadon szaladgálnak/ a drótsövényvel elkerített telken...” Pontos képet sosem fest, csupán a precíz körvonalakkal érzékeltet. A lírai alanyok egészen aprónak látszanak ebben a kötetben, míg az őket körbevevő környezet, társas kapcsolatok, primitív viszonyulások hangsúlyossá válnak. A mondatvégi írásjelek (kivételt képez a pont és néhol a kérdőjel) teljes elhagyása sűrített formát eredményez, mégis ennek ellenére minden egyes szabadvers kifejtve, hosszabb szövegfolyamként is megállná a helyét.

A feszes szerkezetet a gondosan tagolt versciklusok (*Házat építettünk, Hittünk, Leromboltuk, Már majdnem elfelejtettük*) jelzik előre. Erre hatalmas szüksége van egy olyan kötetnek, amely bár kerek, mindvégig egyfajta hiányérzetet táplál. S itt újból megjelenik a felvetés, mely megmagyarázza az előbbi állítást: a mű prózai elemekkel felruházva is teljes lehetne. Minden egyes tárgykör más-más benyomást kelt, mégis a lírai én az első oldaltól az utolsóig határozott és individualista jellemre utal. „Reggel felkelni mintha csak véletlen./ Napközben jönni menni ülni állni írni olvasni munka család telefon autó/ zaj csend bocsánat semmi gond csak még egyszer hajtani kilököni belököni/ elfelejteni elveszíteni megtalálni ja eszembe jutott láttad hogy hogyhogya nem/ mi volt ma a suliban menza városi busz fék fogják meg könnyek blog sziasztok mozi/ nevetni félni rendőrség sziréna időjárásjelentés bosszankodni halkan felsír/ felébresztetted mindjárt lenyugszik sajnálom nem akartam vacsora csönd./ Lekapcsolni a lámpát lefeküdni./ Holnap elköltözöm./ Rendben./ Meg sem kérdezed miért?/ Nem. Tudom.” Amellett, hogy itt az elbeszélő a képi ábrázolást részesíti előnyben, nem hagy nyugodni egy ennél is érdekesebb, véletlen egybeesés, ami az utóbbi vers és a szintén fiatal kortárs, Szabó Imola Júlia *Térélmény* című munkája között érezhető – „a közepére kuporodtam/ mint iránytűben a mutató/ megzavarodva magyaráztad/ hogy van egy hely/ ahova már nem viszel magaddal/ inkább nem szóltam/ nehéz lett volna elmondani/ hogy ez az egyedüli hely/ amit ismerek belőled/ és már megszoktam”. Ez az erős párhuzam arra enged következtetni, hogy bár Benedek Miklós teljes valójában új versnyelven ír, mondattana, témái aligha kiaknáztatlanok és eredetiek.

Amennyiben a líra felszínes, egyszerű értelmezésével tekintünk a műre, a *Miközben hal-* *kan* egy idillire festett, korhadó párkapcsolatot ültet hullámvasútra, mígnem valahol megfellelkezik róla, eltorzul a kép, és fiktív történetek váltják fel a sztereotipikus témákat. Több elrugaszkodott vers közül a ki nem fejtett sámán karakterét középpontba állító *Hittünk* passzus az, ami határvonalat húz az imént említett két pólus között. „...a sámán hamarosan éhen hal/ a nagy fekete kutyák/ lakomáznak a holttestből/ csontja roppan az erős állkapcsok alatt/ a városban egyre több a kutyaszar.” Akár jelen fejezet utolsó versét vesszük, akár a többi háromét, mindegyik a be nem fejezettség érzését kelti. Mire az olvasó viszonyulni kezd a lírai alanyhoz, azonosulni a látásmóddal, hirtelen zárás következik, melyet elősegít a sokat tárgyalt mondattan. Ezt nevezhetnénk egyfajta mértéktartásnak is, de ennél kifejezőbb, ha azt mondjuk; a költő egyértelműen rezervál. Itt érdemes megemlíteni a címadást, mely túlpontosan utal arra, ami 80 oldalon keresztül fogad. Úgy kelt érzelmet, hogy nem patetikus, úgy leplez le, hogy nem minősít, mindemellett a felkiáltások teljes mellőzésével a halk szót a nyugodt elbeszélés jellemezi. De ez a kör csak Szent Lilla (ugyancsak vajdasági alkotó) képi világával zárulhat, mely ahelyett, hogy pusztá illusztrációként szolgálna a művek mellett, újabb értelmezési lehetőséget kínál. A vizuális alkotások épp úgy idomulnak a cím s a kötet mivoltjához, akár az alapként szolgáló versek. A visszatérő motívumok, a pasztell tónusok egységet teremtenek, ezzel pótolva a hiányosságot, amit a líra több helyen kelt. Kifejezetten hangsúlyos a kutya ábrázolása, ami nem csupán a borítón, de a fent tárgyalt ciklusokban különböző játékos formában újból és újból előkerül, miközben az egyedre jellemző halk hűség-ről tanúskodik.